Maastricht University

Hoge Raad

Citation for published version (APA):

de Groot, G.-R. (1993). Hoge Raad: 27 November 1992, rek.nr.8061 (Mrs. Snijders, Bloembergen, Mijnssen, Davids, Heemskerk; A-G Mok; m.nt. GRdG). *Nederlandse Jurisprudentie*, *1993*, 1034-1040. Article 285.

Document status and date:
Published: 01/01/1993

Document Version:
Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

• A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
• The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
• The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

Link to publication

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the “Taverne” license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 18 Apr. 2024

3. In onderhavige procedure kwam ook de vraag aan de orde, of de woonplaats van de stief-grootmoeder van belang zou kunnen zijn. Deze vraag werd door de Hoge Raad bij gebrek aan belang in casu niet beantwoord. Het ligt echter voor de hand om de vraag ontkennend te beantwoorden. Waar bij de toepassing van art. 3 lid 1 Rijkswet op het Nederlanderschap „sociaal ouderschap" irrelevant is, voorzover dit sociaal ouderschap niet bijvoorbeeld (met toepassing van art. 5 Rijkswet op het Nederlanderschap) door adoptie in juridisch ouderschap is omgezet, ligt het voor de hand dat zulk sociaal ouderschap ook bij de toepassing van art. 3 lid 3 Rijkswet op het Nederlanderschap relevantie mist.

4. Een volgende in deze procedure opgeworpen vraag, betrof de kwestie, of art. 3 lid 3 Rijkswet op het Nederlanderschap niet in strijd is met de gelijke behandeling van mannen en vrouwen, daar mannen worden gediscrimineerd. Relevant zijn voor toepassing van art. 3 lid 3 immers de woonplaatsen van de ouders van een kind, alsmede de woonplaatsen van de grootmoeders. De woonplaats van de grootvaders lijken irrelevant te zijn. In de onderhavige beschikking heeft de Hoge Raad echter de vraag, of ook een woonplaats van de grootvader in Nederland voldoende is voor toepassing van de in art. 3 lid 3 Rijkswet op het Nederlanderschap geformuleerde regel onbeantwoord gelaten, nu in casu vaststond, dat de relevante grootvader ten tijde van de geboorte van de relevante ouder niet in Nederland woonachtig was. Het komt me echter voor, dat het in de rede ligt om art. 3 lid 3 Rijkswet op het Nederlanderschap in het perspectief van art. 26 IVBP dusdanig te lezen, dat zowel de woonplaats van de grootmoeder als die van de grootvader van belang is.

Hierbij zij het volgende aangetekend. Indien er geen familierechtelijke betrekkingen bestaan tussen de relevante ouder en de „grootvader", is diens woonplaats voor de toepassing van art. 3 lid 3 onbelangrijk. Ook in zeer vele andere gevallen voegt het aannemen van belang van de woonplaats van de grootvader echter niets toe. Dat komt niet slechts vanwege het feit, dat grootvader en grootmoeder in de overgrote meerderheid van de gevallen feitelijk zullen hebben samengewoond. In juridisch perspectief is ook van belang, dat de grootmoeder veelal een van de woonplaats van de grootvader afhankelijke woonplaats zal hebben gehad.

5. In het op 25 febr. 1993 aan de Tweede Kamer gezonden wetsontwerp ter wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap (wetsontwerp 23029 (R 1461)) wordt onder meer voorgesteld om de tekst van art. 3 lid 3 Rijkswet op het Nederlanderschap te wijzigen. In de eerste plaats wordt de term „woonplaats" vervangen door „hoofdverblijf"; in de tweede plaats wordt uitdrukkelijk in de wet opgenomen, dat ook de grootmoeder ten tijde van de geboorte van de maatgevende ouder in het Koninkrijk der Nederlanden haar hoofdverblijf moet hebben gehad. Het hoofdverblijf van de grootvader lijkt echter nog steeds irrelevant te zijn. Beter ware het derhalve art. 3 lid 3 als volgt te wijzigen:

„Nederlander is het kind van een vader of moeder, die ten tijde van de geboorte van het kind hoofdverblijf heeft in Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba en die zelf is geboren als kind van een vader of moeder, die ten tijde van zijn of haar geboorte hoofdverblijf in een van die landen had."

GRdG

Nr. 285

HOGE RAAD
27 november 1992, rek.nr. 8061
(Mrs. Snijders, Bloembergen, Mijnssen, Davids, Heemskerk; A-G Mok; m.nt. GRdG)
RvdW 1992, 265

Nationaliteit minderjarige. Toescheidingsovereenkomst Nederland-Suriname.

Volgens art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst Nederland-Suriname volgen minderjarigen de nationaliteit van de moeder, indien zij met de moeder in een ander land verblijven dan de vader op het tijdstip waarop de nationaliteit van de moeder ingevolge de Toescheidingsovereenkomst wordt bepaald – dat is: op 25 nov. 1975 – dan wel nadien wordt gewijzigd (HR 13 okt. 1981, NJ 1982, 137).

Mede gelet op de rechtszekerheid, waaraan op het terrein van de nationaliteit een bijzonder gewicht toekomt, ziet de Hoge Raad geen reden op deze beslissing terug te komen.

(Toescheidingsovereenkomst Nederland-Suriname art. 6 lid 1 en 2)

Jane Foei-Len Savera Tjin-Hin-Ping, te Rotterdam, verzoekster tot cassatie, adv. mr. W.B. Teunis,

tegen

De Staat der Nederlanden (Ministerie van Justitie), te 's-Gravenhage, verweerder in cassatie, niet verschenen.

Rechtbank:

5. Beoordeling van het verzoek

5.1. Art. 6 lid 1 Toescheidingsovereenkomst luidt:

„Behoudens het in lid 2 bepaalde volgen minderjarigen de nationaliteit van hun vader of, indien deze overleden of onbekend is die van hun moeder."

5.2. Vaststaat dat verzoekster die ten tijde van de onafhankelijkheidsverklaring van Suriname op 25 nov. 1985 minderjarig was met haar ouders in Nederland verbleef en te zamen met haar ouders de Nederlandse nationaliteit op die datum heeft behouden.

5.3. Vaststaat eveneens dat verzoekster met haar ouders op 21 maart 1989 naar Suriname terugkeerde en dat de vader van verzoekster op 21 maart 1981 – verzoekster was op dat tijdstip nog minderjarig in de zin van de Toescheidingsovereenkomst – op grond van art. 5 lid 2 van die overeenkomst de Surinaamse nationaliteit verkreeg op grond van een tweejarig verblijf in dat land.

5.4. Verzoekster heeft gesteld dat zij vanaf 20 nov. 1979 met haar moeder in Nederland verbleef en daarom haar vader niet heeft gevolgd in het verkrijgen van de Surinaamse nationaliteit op grond van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst.

5.5. Art. 6 lid 2 luidt als volgt:

„Minderjarigen volgen de nationaliteit die hun moeder ingevolge deze Overeenkomst verkrijgt of behoudt indien en zolang zij met de moeder in een ander land verblijven dan de vader."

5.6. Volgens HR 13 okt. 1981, NJ 1982, 137 moet art. 6 lid 2 aldus worden gelezen, „dat minderjarigen de nationaliteit van de moeder volgen, indien zij met de moeder in een ander land verblijven dan de vader op het moment waarop de nationaliteit van de moeder ingevolge de Toescheidingsovereenkomst wordt bepaald dan wel nadien wordt gewijzigd".

5.7. Tijdens dat (tweede) verblijf van verzoekster en haar moeder in Nederland is de nationaliteit van haar moeder echter niet gewijzigd zodat om die reden het bepaalde in art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst niet op verzoekster van toepassing is.

5.8. Uit het bovenstaande volgt dat verzoekster op 20 maart 1981 haar vader op grond van art. 6 lid 1 heeft gevolgd in het verkrijgen van de Surinaamse nationaliteit.

Het verkrijgen van de Surinaamse nationaliteit leidt ingevolge art. 2 lid 1 Toescheidingsovereenkomst tot het verlies van de Nederlandse nationaliteit.

Op de stelling van verzoekster dat zij bij haar terugkeer in Suriname op 8 april 1983 meerderjarig was in de zin van de Toescheidingsovereenkomst en art. 6 lid 1 van die overeenkomst dus niet meer op haar van toepassing was hoeft derhalve niet meer te worden ingegaan.

Het verzoek tot vaststelling van het Nederlanderschap van Jane Foei-Len Savera Tjin Hin Ping dient derhalve te worden afgewezen. (enz.)

Cassatiemiddel:

Schending en/of verkeerde toepassing van het recht, met name van art. 6 lid 1 en 2 Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Suriname, omdat de rechtbank heeft overwogen en op grond daarvan heeft beschikt als in voormelde uitspraak is omschreven, zulks ten onrechte om de navolgende redenen:

De rechtbank heeft haar uitspraak gemotiveerd met een verwijzing naar een uitspraak van Uw Raad d.d. 13 okt. 1981, NJ 1982, 137, volgens welke art. 6 lid 2 aldus moet worden gelezen:

„dat minderjarigen de nationaliteit van de moeder volgen, indien zij met de moeder in een ander land verblijven dan de vader op het moment waarop de nationaliteit van de moeder ingevolge de Toescheidingsovereenkomst wordt bepaald danwel nadien wordt gewijzigd".

De rechtbank heeft er geen oog voor gehad dat in het toen berechte geval Uw Raad een keuze heeft gemaakt uit twee lezingen welke elk op zich uit de tekst van art. 6 lid 2 te halen zijn.

De lezing welke het ministerie aan het artikel gaf, welke hiervoor is aangehaald, werd door U als juist aanvaard.

In het toen berechte geval ging het om een minderjarige die bij de onafhankelijkheid van Suriname met zijn vader in Suriname woonde en daarom de Surinaamse nationaliteit verkreeg, terwijl de moeder in Nederland woonde en de Nederlandse nationaliteit behield. De vraag welke aan de orde was, was of de minderjarige door woonplaatswijziging (vestiging in Nederland bij zijn moeder) de Nederlandse nationaliteit had *verworven*.

In casu echter woonde verzoekster bij de onafhankelijkheid van Suriname met haar beide ouders in Nederland.

De beide ouders behielden danook de Nederlandse nationaliteit en verzoekster evenzo.

De nationaliteit van de vader van verzoekster wijzigde op 21 maart 1981 na 2 jaar woonplaats in Suriname te hebben gehad.

Verzoekster en haar moeder woonden beiden in Nederland. De nationaliteit van de moeder bleef de Nederlandse.

In uw reeds gemelde uitspraak van 13 okt. 1981 heeft U onder 5.6 met betrekking tot art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst onder meer overwogen:

„De beperking van het tweede lid tot minderjarigen die in een ander land wonen dan hun vader wijst er veeleer op dat dit tweede lid bedoeld is geweest om te bevorderen dat de minderjarigen zoveel mogelijk de nationaliteit behielden of verkregen als zij op 25 nov. 1975 reeds meerderjarig zouden zijn geweest."

Het gaat in het geval van verzoekster om het *behouden* van de nationaliteit door verzoekster onder voor hàar gelijkblijvende omstandigheden, terwijl ook haar moeder bij voortduring dezelfde nationaliteit (de Nederlandse) behield.

Verzoekster heeft door de wijziging van nationaliteit van haar vader, terwijl zij met haar moeder in een ander land verbleef, zelf geen nationaliteitswijziging ondergaan.

Verzoekster vindt voor haar standpunt steun in het Rapport van de Koninkrijkscommissie ter voorbereiding van de onafhankelijkheid van Suriname (ingesteld bij KB van 5 jan. 1972, nr. 1) uitgegeven door de Staatsuitgeverij 's-Gravenhage 1974, 401575 ISBN 90 120 0705. Op p. 61 van het rapport wordt in de toelichting op

art. 6 lid 2 gezegd: „Rekening is gehouden met de mogelijkheid dat de moeder met de kinderen in een ander land woont dan de vader. In dat geval ligt het in de rede dat de kinderen de moeder volgen, zolang deze situatie voortduurt".

Tot welke ongerijmdheden de uitspraak van de rechtbank kan leiden wordt het best met een voorbeeld geïllustreerd: Van een uit Suriname afkomstig gezin woont de vader in Duitsland, de moeder en het kind wonen in Nederland.

Aangezien de beide ouders (zij het in verschillende landen) buiten Suriname wonen, behouden zij beiden de Nederlandse nationaliteit.

Het kind behoudt ook de Nederlandse nationaliteit, daar het met de moeder in Nederland woont.

De vader gaat vanuit Duitsland naar Suriname terug en verkrijgt na een tweejarig verblijf de Surinaamse nationaliteit. De moeder en het kind zijn in Nederland blijven wonen; de nationaliteitswijziging van de vader heeft geen invloed op de nationaliteit van het kind.

Er is geen enkele goede reden te bedenken waarom dit in het geval van verzoekster anders moet zijn, louter om het feit dat haar vader op 25 nov. 1975 niet in Duitsland doch in Nederland woonde.

Conclusie A-G mr. Mok:

1. Verzoekster is op 5 febr. 1964 geboren in het toenmalige Rijksdeel Suriname en heeft bij haar geboorte klaarblijkelijk de Nederlandse nationaliteit verworven.

In juli 1975 kwam zij met haar (kennelijk eveneens Nederlandse) ouders naar Nederland. Op 21 maart 1979 keerde het gezin naar Suriname terug, maar op 20 nov. 1979 kwam verzoekster met haar moeder opnieuw naar Nederland, terwijl de vader in Suriname bleef.

Verzoekster en haar moeder hebben tot 8 april 1983 in Rotterdam gewoond. Op laatstgenoemde datum vestigden zij zich in Suriname, maar sedert 18 juni 1990 verblijft verzoekster wederom in Nederland.

2. De vader heeft op 20 maart 1981 op grond van art. 5 lid 2 Toescheidingsovereenkomst nationaliteiten Nederland-Suriname de Surinaamse nationaliteit verworven. De toen in Nederland verblijvende moeder behield de Nederlandse nationaliteit.

De vraag die in het onderhavige geding aan de orde is gesteld is of de destijds 17-jarige, dus minderjarige, verzoekster de nationaliteit van haar vader dan wel van haar moeder heeft gevolgd.

3. De Rechtbank in Den Haag, waaraan verzoekster de vraag op grond van art. 17 Rijkswet op het Nederlanderschap heeft voorgelegd, heeft beslist dat verzoekster op 20 maart 1981 haar vader heeft gevolgd in het verkrijgen van de Surinaamse nationaliteit.

Tegen die beschikking heeft verzoekster (tijdig), bij door een advocaat bij de Hoge Raad ondertekend rekest, beroep in cassatie ingesteld, welk beroep steunt op een (enkelvoudig) middel.

4. De door de rechtbank behandelde vraag betreft de uitleg van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst. Over die uitleg heeft uw Raad zich eerder uitgesproken[1]. Over het destijds ingenomen standpunt kan men verschillend denken, hetgeen blijkt uit de conclusie OM bij die uitspraak en uit de noot van Swart in de NJ. Ik zou nog altijd aan het standpunt dat ik toen heb verdedigd de voorkeur geven.

Voor de onderhavige zaak lijkt mij dat echter niet ter zake te doen.

Indien het standpunt van verzoekster juist is, zou zij op 20 maart 1981, haar moeder volgend, de Nederlandse nationaliteit hebben behouden.

In die veronderstelling was verzoekster, toen zij zich op 8 april 1983 in Suriname vestigde, volgens de vastgestelde feiten, een meerderjarige (in de zin van art. 1 lid 1 Toescheidingsovereenkomst) Nederlander, die in Suriname is geboren. Zij had daarom op grond van art. 5 lid 2 Toescheidingsovereenkomst recht op toelating in Suriname.

Op grond van diezelfde verdragsbepaling zou verzoekster twee jaar later, dus op 7 april 1985, toen zij volgens de vastgestelde feiten nog steeds in Suriname haar woonplaats, althans feitelijk verblijf had, van rechtswege de Surinaamse nationaliteit hebben verworven.

5. Uit het in § 4 gestelde blijkt dat verzoekster bij het cassatieberoep geen belang heeft. Ook als het voorgestelde middel gegrond zou worden bevonden, zou de afwijzing door de rechtbank van het verzoek tot de vaststelling dat verzoekster de Nederlandse nationaliteit bezit, juist zijn.

Derhalve dient het beroep te worden verworpen[2].

6. De conclusie luidt tot verwerping van het beroep.

Hoge Raad:

1. Het geding in feitelijke instantie

Met een op 29 jan. 1991 ter griffie van de Rechtbank te 's-Gravenhage ingekomen en bij schrijven van 6 mei 1991 aangevulde verzoekschrift heeft verzoekster tot cassatie – verder te noemen verzoekster – zich gewend tot die rechtbank met verzoek haar Nederlanderschap vast te stellen.

Nadat verweerder in cassatie – verder te noemen de Staat – tegen het verzoek verweer had gevoerd, heeft de rechtbank bij beschikking

1. HR 13 okt. 1981, NJ 1982, 137, m.nt. A.H.J. Swart.
2. Vgl. Veegens/Korthals Altes/Groen, Cassatie, 1989, § 50, p. 104. Uit de aldaar geciteerde jurisprudentie blijkt dat in dergelijke gevallen ook wel eens niet-ontvankelijkverklaring wordt uitgesproken. Dat maakt echter weinig uit; het resultaat is hetzelfde.

van 11 sept. 1991 het verzoek afgewezen.
(...)

3. Beoordeling van het middel

3.1. In cassatie moet van het volgende worden uitgegaan. Verzoekster is op 5 febr. 1964 geboren in Suriname en heeft bij haar geboorte de Nederlandse nationaliteit verkregen. In juli 1975 kwam zij met haar ouders, die ook de Nederlandse nationaliteit hadden, naar Nederland. Op 21 maart 1979 keerde het gezin terug naar Suriname. Op 20 nov. 1979 kwam verzoekster met haar moeder weer naar Nederland terwijl haar vader in Suriname bleef. Verzoekster en haar moeder woonden in Rotterdam tot 8 april 1983. Op die datum hebben zij zich in Suriname gevestigd. Sedert 18 juni 1990 verblijft verzoekster weer in Nederland.

Verzoekster heeft de rechtbank verzocht haar Nederlanderschap vast te stellen. De rechtbank heeft het verzoek afgewezen en daartoe, kort samengevat, overwogen dat de vader van verzoekster ingevolge art. 5 lid 1 Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Suriname, op 21 maart 1981 de Surinaamse nationaliteit verkreeg op grond van een tweejarig verblijf in Suriname, voorts dat art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst niet van toepassing is omdat de nationaliteit van de moeder van verzoekster tijdens haar tweede verblijf in Nederland niet is gewijzigd zodat verzoekster op grond van art. 6 lid 1 haar vader heeft gevolgd in het verkrijgen van de Surinaamse nationaliteit. Hiertegen is het middel gericht.

3.2. Volgens art. 6 lid 1 volgen minderjarigen de nationaliteit van de vader, behoudens in dit geval niet ter zake doende uitzonderingen. Het tweede lid maakt op dat beginsel een uitzondering welke, zoals de Hoge Raad heeft geoordeeld in zijn beschikking van 13 okt. 1981, NJ 1982, 137, aldus moet worden uitgelegd dat minderjarigen de nationaliteit van de moeder volgen, indien zij met de moeder in een ander land verblijven dan de vader op het tijdstip waarop de nationaliteit van de moeder ingevolge de Toescheidingsovereenkomst wordt bepaald – dat is: op 25 nov. 1975 – dan wel nadien wordt gewijzigd. Mede gelet op de rechtszekerheid, waaraan op het terrein van de nationaliteit een bijzonder gewicht toekomt, ziet de Hoge Raad geen reden om op deze beslissing terug te komen.

3.3. In dit geval verbleef verzoekster op 25 nov. 1975 niet met haar moeder in een ander land dan haar vader. In de periode van 20 nov. 1979 tot 8 april 1983, waarin verzoekster met haar moeder wel in een ander land verbleef dan haar vader, is de nationaliteit van de moeder niet gewijzigd. Aan de voorwaarden voor toepassing van art. 6 lid 2 is dus niet voldaan. Het middel faalt derhalve.

4. Beslissing

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Noot:

1. De in Suriname geboren verzoekster had op 25 nov. 1975 haar Nederlanderschap behouden. Zij was toen elf jaar oud en volgde conform art. 6 lid 1 Toescheidingsovereenkomst nationaliteitsrechtelijk haar vader, die op de onafhankelijkheidsdatum van Suriname evenals zijn echtgenote en dochter in Nederland woonde. In 1979 keerde de vader naar Suriname terug, waar hij in 1981 conform art. 5 lid 2 Toescheidingsovereenkomst door tweejarig verblijf in Suriname de Surinaamse nationaliteit verwierf en derhalve door de werking van art. 2 Toescheidingsovereenkomst het Nederlanderschap verloor. Zijn echtgenote en dochter gingen weliswaar destijds ook naar Suriname, maar keerden na een aantal maanden naar Nederland terug. De vraag was nu, of de destijds nog net minderjarige dochter de vader krachtens art. 6 lid 1 Toescheidingsovereenkomst volgde in de verwerving van de Surinaamse nationaliteit en het daaraan gekoppelde verlies van het Nederlanderschap. De Hoge Raad nam aan, dat zulks het geval was. De aan die conclusie ten grondslag liggende redenering wordt hierna onder 3 besproken.

2. Eerst dient echter aandacht aan het volgende te worden besteed. Indien de dochter haar vader in 1981 niet zou hebben gevolgd in de verwerving van de Surinaamse nationaliteit en dus Nederlandse zou zijn gebleven, blijken enkele andere feiten van belang. De dochter verhuisde in 1983 zelf naar Suriname en verbleef daar tot 1990. De advocaat-generaal stelt in zijn conclusie, dat zij derhalve in elk geval zelf de Nederlandse nationaliteit heeft verloren door verkrijging van de Surinaamse nationaliteit. In 1983 was zij immers zelf meerderjarig in de zin van de Toescheidingsovereenkomst en zij heeft daarom zelf in 1985 door tweejarig verblijf in Suriname het Nederlanderschap verloren. In 1985 gold immers ook volgens de Surinaamse autoriteiten nog de verwervingsgrond van art. 5 lid 2 Toescheidingsovereenkomst (vgl. HR 7 april 1989, NJ 1990, 791). A-G Mok suggereerde derhalve om het verzoek niet-ontvankelijk te verklaren althans af te wijzen, daar zelfs als het cassatiemiddel succes zou hebben, betrokkene toch nog het Nederlanderschap zou hebben verloren. Het is opmerkelijk, dat de Hoge Raad deze zo eenvoudig lijkende weg niet heeft gevolgd. Zou ons hoogste rechtscollege wellicht klippen op die weg hebben ontdekt? Op het eerste gezicht lijkt dat volkomen onwaarschijnlijk. Bij preciese bestudering van art. 5 lid 2 wordt echter een mogelijk obstakel zichtbaar. Het is bekend, dat de Surinaamse regering art. 5 lid 2 restrictief uitlegt. De Nederlandse lezing was, dat iedereen, die aan de omschrijving van lid 1 voldoet na tweejarig verblijf in Suriname de Surinaamse nationaliteit verkrijgt. De Surinaamse autoriteiten wijzen echter op een limitering in de tijd in lid 1 en stellen dat dezelfde limitering ook voor de regeling van lid 2 geldt. Het is in het

perspectief van deze restrictieve interpretatie van art. 5 lid 2 niet onmogelijk, dat de Surinaamse regering de desbetreffende bepaling ook in andere opzichten restrictief uitlegt. Eén mogelijke interpretatie brengt met zich mee, dat verzoekster in cassatie – indien ze na 1981 Nederlandse is gebleven – deze nationaliteit in 1985 niet krachtens art. 5 lid 2 Toescheidingsovereenkomst kon verliezen. We dienen de tekst van art. 5 lid 2 Toescheidingsovereenkomst derhalve precies onder de loep te nemen: „De in lid 1 bedoelde personen hebben het recht te allen tijde met hun gezin onvoorwaardelijk tot Suriname te worden toegelaten en daar in alle opzichten als Surinamer te worden behandeld. Zij verkrijgen van rechtswege de Surinaamse nationaliteit, indien zij gedurende twee jaren in Suriname hetzij woonplaats, hetzij werkelijk verblijf hebben". Het woord „zij" in de tweede zin slaat terug op de woorden „De in lid 1 bedoelde personen". Deze woorden wederom zijn „Meerderjarige Nederlanders die in Suriname zijn geboren of die, buiten Suriname geboren zijnde, behoren tot een van de in artikel 4 onder b omschreven groepen van personen en die op het tijdstip van de inwerkingtreding van deze Overeenkomst buiten Suriname hetzij woonplaats, hetzij werkelijk verblijf hebben". Het is inderdaad denkbaar om deze omschrijving zo te lezen, dat de verwervingsgrond van lid 2 uitsluitend geldt voor diegenen, die op 25 nov. 1975 reeds meerderjarig waren. Bij die uitleg zou verzoekster in cassatie dus niet via art. 5 lid 2 Surinaamse hebben kunnen worden. Heeft de Hoge Raad dit probleem gezien en derhalve niet de weg van A-G Mok willen volgen?

3. De Hoge Raad volgde dus een andere weg. Reeds bij beschikking van 13 okt. 1981, NJ 1982, 137 had de Hoge Raad uitleg gegeven aan art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst. Lid 1 van art. 6 bepaalt, dat minderjarigen de nationaliteit van hun vader volgen en maakt daarop een uitzondering voor het geval deze is overleden of wettelijk onbekend is. In die gevallen volgt een minderjarige zijn moeder. Het tweede lid van art. 6 voegt daar nog een andere uitzondering aan toe. Minderjarigen volgen ook de nationaliteit, die hun moeder ingevolge deze overeenkomst verkrijgt of behoudt, indien en zolang zij met de moeder in een ander land verblijven dan de vader. Deze uitzondering van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst blinkt niet uit door duidelijkheid. In 1981 moest de Hoge Raad derhalve een geval beslissen, waarin een in Suriname wonend kind op 25 nov. 1975 de in Suriname wonende vader was gevolgd in zijn verwerving van de Surinaamse nationaliteit. Dit kind verhuisde na de onafhankelijkheid naar de in Nederland wonende moeder, die de Nederlandse nationaliteit had behouden. Namens het kind werd gesteld, dat het door die verhuizing de Nederlandse nationaliteit van de moeder had verkregen. De HR 13 okt. 1981, NJ 1982, 137 meende dat deze mening op een verkeerde lezing van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst berustte. Deze verdragsbepaling moest volgens de Hoge Raad dusdanig worden uitgelegd, dat minderjarigen de nationaliteit van de moeder volgen, indien zij met de moeder in een ander land verblijven dan de vader op het tijdstip waarop de nationaliteit van de moeder ingevolge de Toescheidingsovereenkomst wordt bepaald – dat is op 25 nov. 1975 – dan wel nadien wordt gewijzigd.

In het nu besliste geval werd namens verzoekster betoogd, dat art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst ook van toepassing is in een geval waarin het kind met de moeder in een ander land verblijft dan de vader op het ogenblik, dat deze door art. 5 lid 2 Toescheidingsovereenkomst de Surinaamse nationaliteit verwerft. Het is op zijn plaats de motivering van deze stelling nader te bestuderen. De advocaat van de verzoekster in cassatie stelde, dat het onderhavige geval fundamenteel verschilde van de in 1981 berechte casus. Thans woonde verzoekster op de onafhankelijkheidsdatum met beide ouders in Nederland. Beide ouders en het kind behielden daarom de Nederlandse nationaliteit. Toen de vader door tweejarig verblijf in Suriname Surinamer werd, verbleef het kind nog steeds met haar moeder in Nederland. Verzoekster stelt dus dat art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst dusdanig moet worden uitgelegd, dat zij haar Nederlandse nationaliteit behoudt onder voor haar gelijkblijvende omstandigheden. Een dergelijke uitleg is in strijd met de letterlijke tekst van door de Hoge Raad in het arrest van 13 okt. 1981 geformuleerde voorwaarde. Er is immers geen sprake van een vaststelling of wijziging van de nationaliteit van de moeder, die door het kind kon worden gevolgd. De moeder is gewoon steeds Nederlandse gebleven en woonde met haar dochter – afgezien van een hier irrelevante onderbreking – in Nederland. Voor de door verzoekster voorgestane interpretatie pleit echter de volgende passage uit de uitspraak van 13 okt. 1981: „De beperking van het tweede lid tot minderjarigen die in een ander land wonen dan hun vader wijst er veeleer op dat dit tweede lid bedoeld is geweest om te bevorderen dat minderjarigen zoveel mogelijk de nationaliteit behielden of verkregen als zij op 25 nov. 1975 reeds meerderjarig zouden zijn geweest". Welnu, verzoekster zou – ware zij meerderjarig geweest – op de onafhankelijkheidsdatum aan Nederland zijn toegescheiden. Voor het standpunt van verzoekster pleit ook het Rapport van de Koninkrijkscommissie ter voorbereiding van de onafhankelijkheid van Suriname (ingesteld bij KB van 5 jan. 1972) uitgegeven door de Staatsuitgeverij 's-Gravenhage 1974, p. 61, waar in de toelichting op art. 6 lid 2 wordt gesteld: „Rekening is gehouden met de mogelijkheid dat de moeder met de kinderen in een ander land woont dan de vader. In dat geval ligt het in de rede dat de kinderen de moeder volgen, zolang deze situatie voortduurt". Op de voorgaande argumenten voor het standpunt van verzoekster werd gedurende de proce-

dure door haar advocaat uitdrukkelijk gewezen.

De Hoge Raad heeft echter niettemin vastgehouden aan de letter van de uitspraak van 13 okt. 1981. Dat is op het eerste gezicht verbazingwekkend. De uitspraak van 1981 was begrijpelijk: het enkele verhuizen van het kind van de vader naar de moeder bewerkstelligde geen nationaliteitswijziging. Uiterst ongelukkig is echter, dat nu het verhuizen van de vader op termijn wel een nationaliteitswijziging van diens kinderen kon bewerkstelligen, ook als deze niet mee verhuisden. Stel vader, moeder en kind waren – zoals in het onderhavige geval – aan Nederland toegescheiden omdat ze zich uit Suriname komend voor 25 nov. 1975 in Nederland hebben gevestigd. In Nederland wordt echtscheiding uitgesproken tussen vader en moeder. Aan de moeder wordt het gezag over het kind gegeven. De vader keert naar Suriname terug. Na twee jaar wijzigt de nationaliteit van het kind, zonder dat moeder of kind daar iets tegen konden doen. Een dergelijk standpunt lijkt volstrekt onredelijk te zijn.

Het gevolg van de thans door de Hoge Raad bevestigde lezing van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst is, dat een minderjarige steeds de vader volgde, indien diens nationaliteit na 1975 werd gewijzigd ingevolge de Toescheidingsovereenkomst, of het kind nu bij de vader woonde of niet. Het kind volgt slechts de moeder indien haar nationaliteit wordt gewijzigd ingevolge de Toescheidingsovereenkomst terwijl het kind bij haar woont en de vader op dat ogenblik in een ander land woonachtig is. De consequentie is bijvoorbeeld het volgende: Stel een in Suriname geboren man was op 25 nov. 1975 in Nederland woonachtig en werd derhalve aan Nederland toegescheiden; zijn eveneens in Suriname geboren ex-echtgenote was met de minderjarige kinderen op de onafhankelijkheidsdatum in Suriname woonachtig. Zij werd derhalve met de kinderen aan Suriname toegescheiden. De vader van de ex-echtgenote was echter in Nederland geboren. De ex-echtgenote heeft derhalve een optierecht op het Nederlanderschap conform art. 10 Toescheidingsovereenkomst. Zij oefent dit optierecht uit en wordt weer Nederlandse; haar kinderen volgen haar conform art. 6 lid 2. Vervolgens verhuist zij met haar kinderen naar Nederland. Haar ex-echtgenoot reist in tegenovergestelde richting: hij vestigt zich weer in Suriname. Na twee jaar verwerft hij op zijn beurt de Surinaamse nationaliteit en met hem – mirabile dictu – de in Nederland verblijvende kinderen.

Op grond van het voorgaande lijkt buitengewoon veel te zeggen te zijn voor de door de advocaat van verzoekster bepleite lezing van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst. De Hoge Raad doet zulks echter niettemin niet.

Ons hoogste rechtscollege motiveert de gesignaleerde onverwachte nationaliteitswisselingen buitengewoon kort door aan het einde van r.o. 3.2 te stellen: „Mede gelet op de rechtszekerheid, waaraan op het terrein van de nationaliteit een bijzonder gewicht toekomt, ziet de Hoge Raad geen reden om op deze beslissing terug te komen". Dit beroep op de rechtszekerheid lijkt weer niet sterk te zijn: het is immers op zijn zachtst gezegd ietwat eigenaardig om tegen verzoekster die in Nederland woonachtig zijnde plotseling haar Nederlanderschap verliest door de escapades van haar vader, waar zij en wellicht ook haar moeder geen invloed op hadden, te zeggen dat de rechtszekerheid zulks eist. Een dergelijke conclusie lijkt immers juist in strijd met de rechtszekerheid te zijn.

Anders is het echter, indien we de rechtszekerheid met betrekking tot de nationaliteitsrechtelijke rechtspositie van andere personen dan verzoekster voor ogen houden. Kennelijk hebben de in Nederland bevoegde autoriteiten met betrekking tot de nationaliteit zich tamelijk letterlijk gehouden aan de door de Hoge Raad in 1981 gebruikte formulering. Thans de bepaling van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst enigszins anders uit te leggen, zou met zich mee brengen, dat achteraf bekeken sommige personen Nederlander zouden blijken te zijn, tegen wie vroeger is gezegd dat ze het Nederlanderschap hadden verloren. Nu is dat nog geen ramp. Indien deze personen dit Nederlanderschap niet wensen, zouden ze – mits ze bipatride zijn – van deze nationaliteit weer afstand kunnen doen.

Zou echter het tegenovergestelde ook het geval hebben kunnen zijn? Zou bij een gewijzigde interpretatie van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst het gevolg kunnen zijn, dat weliswaar niet verzoekster maar andere personen plotseling het Nederlanderschap zouden blijken te hebben verloren en Surinamer te zijn geworden, terwijl tot nog toe steeds het tegenovergestelde tegen betrokkenen was gezegd. Als zulks het geval zou kunnen zijn, is dat een argument tegen een herinterpretatie van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst. Het aantal casus, waarin zich dat zou kunnen voordoen is niet bijzonder groot. Ondenkbaar zijn ze echter niet. Stel een man, vrouw en hun kinderen zijn allen in Suriname geboren en waren op de onafhankelijkheidsdatum in Suriname woonachtig. Zij worden derhalve toegescheiden aan Suriname. De man heeft echter een in Nederland geboren vader. Enige maanden na de onafhankelijkheid van Suriname reist hij naar Nederland, waar hij zijn optierecht ex art. 10 Toescheidingsovereenkomst gebruikt. Volgens de formule van de uitspraak van 1981 hebben dientengevolge ook de kinderen de Nederlandse nationaliteit verworven, ook al verblijven ze met hun moeder in Suriname. Bij andere interpretatie zouden zij Surinamers zijn gebleven.

In het perspectief van een dergelijke casuspositie moet men er vrede mee hebben, dat art. 6 lid 2 thans niet meer anders kan worden uitgelegd dan voorheen is geschied. Het is overigens zeker niet zo, dat de rechtszekerheid in het nationaliteitsrecht steeds met zich mee brengt, dat

moet worden vastgehouden aan traditionele uitleg van verwervings- en verliesgronden van de nationaliteit. In zijn algemeenheid kan men m.i. stellen, dat er geen bezwaar tegen bestaat om verwervingsgronden extensief te interpreteren. Bij verliesgronden is dat anders: een plotselinge restrictieve interpretatie is toegestaan, een plotseling extensieve interpretatie is in strijd met de rechtszekerheid. Uiteraard moet men daarbij in het oog houden welk element van een verwervings- of verliesgrond men extensief interpreteert: indien men een element van een verliesbepaling, dat het verlies juist voorkomt, extensief interpreteert, legt men de verliesbepaling als geheel immers restrictief uit. Art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst neemt in dit verband evenwel een bijzondere plaats in, omdat deze bepaling in combinatie met art. 2 Toescheidingsovereenkomst zowel als verwervings- als verliesbepaling functioneert.

4. Summus ius, summa iniuria? Moet dat de conclusie voor verzoekster in casu zijn? De door de Hoge Raad opgediende soep hoeft niet zo heet te worden gegeten als ze is opgediend. Minderjarigen, die door de werking van art. 6 lid 1 of 2 Toescheidingsovereenkomst de Nederlandse, respectievelijk Surinaamse nationaliteit hebben verloren, hebben namelijk volgens art. 6 lid 4 Toescheidingsovereenkomst een optierecht op de verloren nationaliteit (zie over dat lid HR 20 juni 1986, NJ 1987, 902 en HR 26 juni 1987, NJ 1988, 135). Een dergelijk optierecht bezitten zij, indien zij aan een ander land zouden zijn toegescheiden, respectievelijk een andere nationaliteit hadden kunnen verkrijgen, indien ze op 25 nov. 1975 al meerderjarig zouden zijn geweest. Dit optierecht moet worden uitgeoefend tussen de achttiende en drieëntwintigste verjaardag van betrokkene. Verzoekster in casu had een dergelijk optierecht, dat zij gezien de tekst van art. 6 lid 4 Toescheidingsovereenkomst slechts bij woonplaats in Nederland kon uitoefenen. Uitoefening van het optierecht in Suriname was voor haar op grond van de beslissing HR 20 juni 1986, NJ 1987, 902 slechts mogelijk, indien hetzij haar vader hetzij haar moeder buiten Suriname als Nederlander waren geboren. Of zulks het geval was, blijkt niet uit de casusbeschrijving door rechtbank, Hoge Raad en advocaat-generaal. Gezien de familienaam van verzoekster is de kans echter aanzienlijk, dat inderdaad een van haar ouders buiten Suriname was geboren en wellicht op het moment van geboorte tenminste de status van Nederlands-onderdaan-niet-Nederlander in de zin van de wet van 10 febr. 1910, Stb. 55, had verworven. Deze laatste status moet m.i. bij de toepassing van de door de Hoge Raad in de beslissing van 20 juni 1986 gegeven formule als „Nederlanders" worden beschouwd (gewezen zij in dit verband ook op de wet van 21 dec. 1951, Stb. 593, waarbij de door de Toescheidingsovereenkomst Nederland-Indonesië aan Nederland toegescheiden Nederlandse-onderdanen-niet-Nederlanders de status van Nederlander in de zin van de Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap van 1892 kregen).

Verzoekster werd 18 jaar oud op 5 febr. 1982. Tot 5 febr. 1987 heeft zij dus de tijd gehad om terug te opteren voor de Nederlandse nationaliteit. Tot 8 april 1983 was zij in Nederland woonachtig en stond het ook op basis van de letterlijke tekst van art. 6 lid 4 Toescheidingsovereenkomst buiten kijf, dat zij het desbetreffende optierecht had. Na 8 april 1983 was zij in Suriname woonachtig, zodat het van additionele voorwaarden afhankelijk was, of zij al dan niet een optierecht ex art. 6 Toescheidingsovereenkomst kon uitoefenen, zo blijkt uit de beslissing van de Hoge Raad van 20 juni 1986. Nu zou het in casu heel wel zo kunnen zijn, dat betrokkene – in elk geval niet ogenblikkelijk – op de hoogte was van het feit, dat zij door de nationaliteitswijziging van haar vader op 21 maart 1981 de Surinaamse nationaliteit had verworven. Het is derhalve daarom ook niet onwaarschijnlijk, dat zij juist derhalve geen optieformulier heeft ondertekend op het ogenblik dat zulks nog kon. Het afleggen van een optieverklaring is echter een vormloze rechtshandeling zo blijkt uit diverse beslissingen van ons hoogste rechtscollege (HR 20 juni 1986, NJ 1987, 902; HR 13 jan. 1989, NJ 1990, 266; HR 28 sept. 1990, NJ 1991, 293). Indien betrokkene na haar achttiende verjaardag een Nederlands paspoort heeft aangevraagd en heeft gekregen of een voordien afgegeven Nederlands paspoort heeft laten verlengen, kan de aanvraag (van de verlenging) van een dergelijk paspoort als optieverklaring worden uitgelegd (zie HR 28 sept. 1990, NJ 1991, 293). Het wordt dan echter wel uitermate belangrijk vast te stellen op welk moment die optieverklaring dan is afgelegd. Is zulks voor 1 jan. 1984 gebeurd, dan heeft verzoekster, die immers tot 1990 in Suriname verbleef wellicht haar Nederlanderschap weer verloren door tweejarig verblijf in Suriname. Of zulks het geval is, hangt uiteraard af van de interpretatie van art. 5 lid 2 Toescheidingsovereenkomst. De datum van 1 jan. 1984 is in deze samenhang relevant, daar volgens de Surinaamse autoriteiten een verwerving van de Surinaamse nationaliteit door tweejarig verblijf na 1 jan. 1986 onmogelijk was. De tweejarige termijn moet derhalve voor 1 jan. 1984 zijn begonnen. In dit verband zij nog aangetekend, dat pas na het uitoefenen van een optierecht op het Nederlanderschap de verwervingsgrond van art. 5 lid 2 Toescheidingsovereenkomst potentieel zou hebben kunnen werken, daar dan pas mogelijkerwijze sprake is van een „meerderjarige *Nederlander*" in de zin van art. 5 lid 1 Toescheidingsovereenkomst.

GRdG